



Se strinjate?

METKA PESERL

Lektor: babica pri porodu?

Morda bi kdo pričakoval, da me bo prispevek Barbare Lenarčič o (ne)primernosti lektoriranja kot lektorico, in to celo lektorico revije, v kateri je bil objavljen, vznemiril. Pa me ni. Ob svojem delu se počutim suvereno, samozavestno, vem, zakaj ga opravljam ter kakšen je pri tem moj najgloblji vzgib in namen. Lektoriram zato, ker sem radovedna. Ker se učim. Raziskujem jezik, proučujem njegove potenciale, neskončno število možnosti, ki jih ponuja, odtenkov, ki omogočajo natančno prevajanje jezika čutil, čustev in uma v besede in stavke. Ker se zavedam pomembnosti ubesedovanja. Dejstvo je namreč, če citiram Božidarja Kneževiča, da samo prvorazredni duhovi berejo naravo v originalu; nižji duhovi jo lahko berejo samo prevedeno v človeški jezik. In vmesni člen – kdo prevaja v človeški jezik? Med drugim pišoč ljudje. Potrebujem njihove ubeseditve, to ravbarsko lestvico do razumevanja sveta. Hrepenim po idejah, spoznanjih, novih aspektih, s katerimi razni pisci obogatijo in razširijo moje dožemanje življenja, da bi ga lahko nekoč dojemala neposredno. Raje imam te ideje v "šlampastem" jeziku in stilu kot prazno besedilo v popolni embalaži.

Ostaja pa dejstvo, da sem po horoskopu devica. Precej tipična: pikolovska, natančna, kritična, perfekcionistična. In ko mi v roke pride tekst z dobrimi, izvirnimi zamislimi, ki pa so zaradi izrazne okornosti in slovničnih pomanjkljivosti poligon za lektorske spretnosti, si ne morem kaj. Ne morem ne popravljati. Ne morem ne brusiti, piliti, likati, oblati. Kot mizar ne more tolerirati hrapave deske. Ja, lektoriranje doživljam kot gladenje,

oblanje, uglaševanje. Seveda tam, kjer je potrebno, ne za vsako ceno. Nočem zveneti sentimentalno, ampak ko začutim melodijo, ki jo izvaja avtor, želim pripomoči, da bi zvenela čimbolj jasno. Seveda v primerih, ko melodija sploh je, ko mi jo uspe razložiti in ko sem prepričana, da jo pravilno slišim. Še bolj vesela pa sem, seveda, ko me v inboxu pričaka prispevek, ki potrebuje samo kozmetične popravke. Ob takih se včasih prav naslajam. In precej jih je, da ne bo pomote.

Seveda bi bilo idealno opravljati lektorsko delo v sodelovanju z avtorjem. Ta predlog Lenarčičeve je pri meni naletel na izrazito odobravanje. Smisel lektoriranja namreč ni večno popravljanje istih napak, ampak odpravljanje teh, v smislu "ne daj nekomu ribe, raje ga nauči loviti". Samo kaj, ko tak sistem še ni v veljavi. Iskreno povedano, delo lektorja je tudi preslabo plačano, da bi imela voljo debatirati s pisci, ki bi upravičevali vsako svojo (ne)potezo. Konstruktivnim avtorjem, ki jezik zavestno uporabljajo in le tu in tam "kiksnejo", pa bi z veseljem pošiljala lektorirane verzije pred objavo. Marsikaj bi se naučili drug od drugega.

Ne strinjam se z Lenarčičevo, "da bi se moral čutiti v dno duše užaljenega vsak pismen človek in vsak, ki se ima za pismenega, kaj šele pisatelj, če bi mu kdo hotel packati po umetnini." Prav tako ne s trditvijo, da je "popravljanje besedilo pisatelja, človeka s posebnim darom za pisno izražanje in z izrazitim čutom za jezik, katerega poslanstvo je z besedami slikati življenje, spoznanja in stvaritve domišljije, neke vrste svetoskrunstvo." Sodelovala sem s prvovrstnimi pisatelji, ki svoje orodje čudovito obvladajo – zaradi česar so lektorji do njih navadno spoštljivi in si ne upajo pisniti – pa so jih tako slovnični, stilski kot vsebinski popravki in sugestije prijetno presenetili. Tako lektorsko delo je užitek, saj veš, da si s svojo energijo obogatil končni izdelek.

Vedno pa ni tako. Pogosto me prizadene, ko opravi delo skoraj stoodstotno, popravim ogromno napak, izpilim stavke, potem pa kdo najde odvečno črko ali kaj podobnega in mi med zmajevanjem z glavo reče: "Hm, hm, morala boš biti bolj natančna. Kako se ti je lahko to izmuznilo?" Kot da sem carinik s po možnosti petimi očesi! Počutim se zlorabljeno in se res vprašam, podobno kot Lenarčičeva, ali ne bi bilo bolje, da se raje sama lotim pisanja, kot da se ukvarjam s teksti drugih. Potem pa nekomu drugemu lektoriram tekst in se ne more dovolj zahvaliti, kako po mojih posegih neskončno bolje zveni. Če mu ob tem še kaj ostane in opazim, da je prihodnjič manj napak in da se mu stil izboljšuje, sem dosegla namen.

"Je etično zavajati javnost glede pismenosti pišočih in z objavljanjem besedil, ki popravljena niso več avtorska?" se sprašuje Lenarčičeva in ponuja rešitev, pripis "v sodelovanju z". To bi bilo čudovito. Ker včasih vložim toliko energije in truda, preden ideje izkristaliziram, da se dejansko počutim kot soavtor. In sem pripravljena prevzeti vso odgovornost za besedilo z jezikovne in slogovne plati, pripravljena sem aktivno sodelovati z avtorjem kot babica pri porodu. Seveda pa to pomeni, da kot lektor ne bi bila več tista, ki ji milostno odrinejo nekaj fičnikov, ampak bi pričakovala plačilo v skladu s svojim trudom.